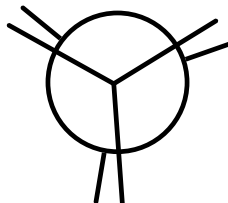
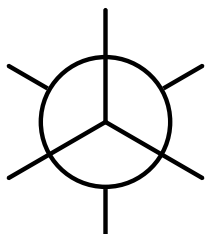
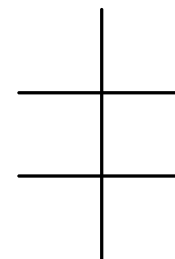
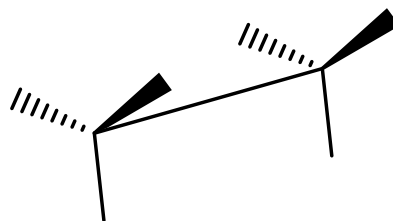
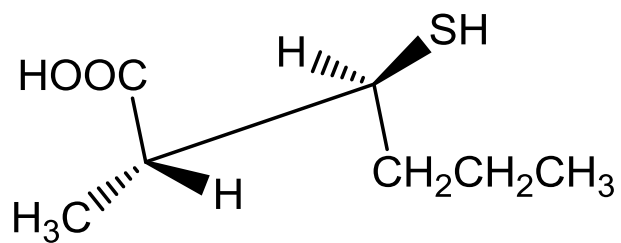
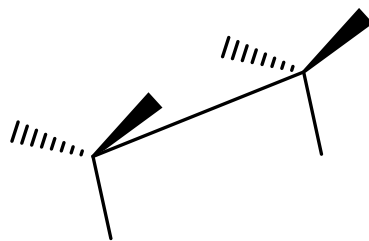
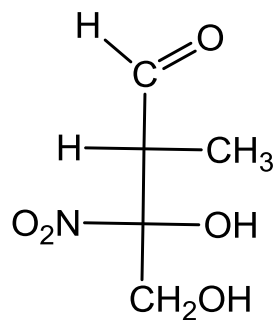
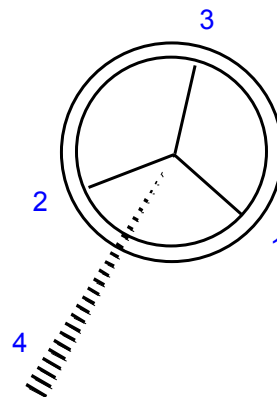
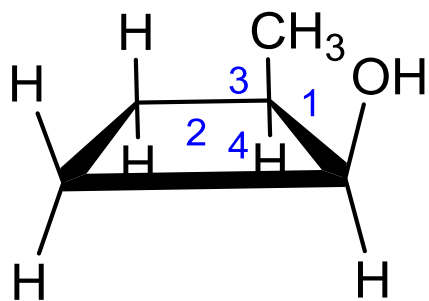
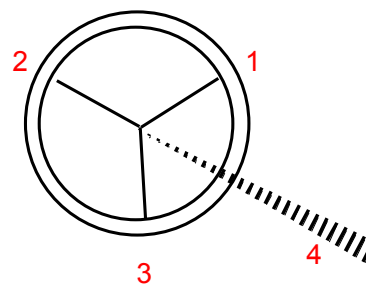
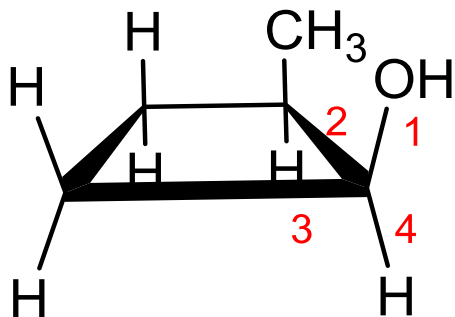

Stereochemie sloučenin s C_{sp^3}

Stereochemie sloučenin s C_{sp^3}

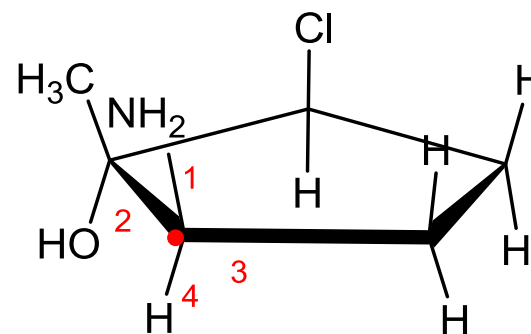
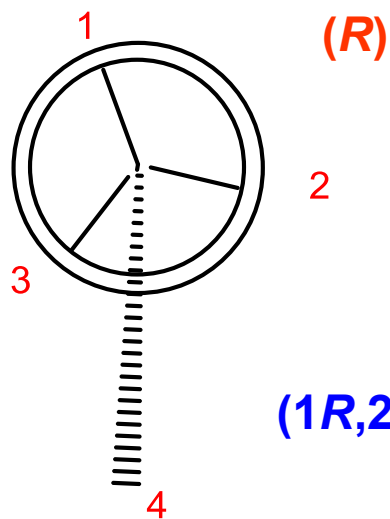
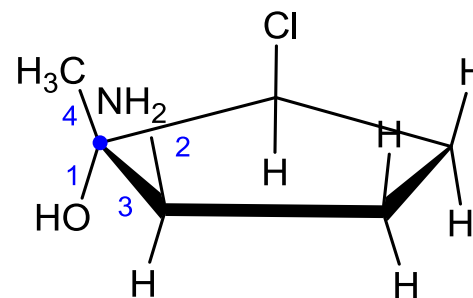
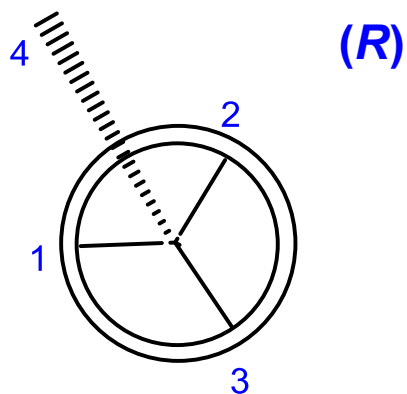

Stereochemie sloučenin s C_{sp^3}

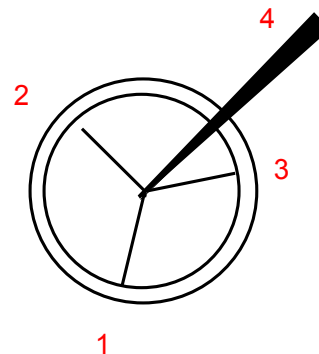
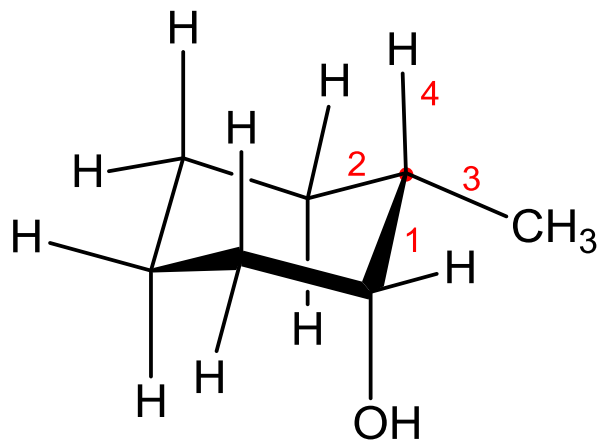
(1S,2R)- 2-Methylcyklobutanol

Stereochemie sloučenin s C_{sp^3}

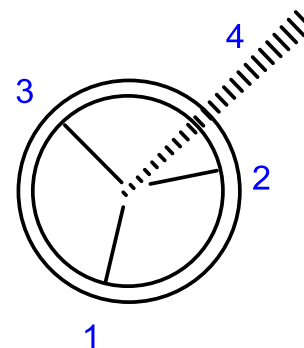
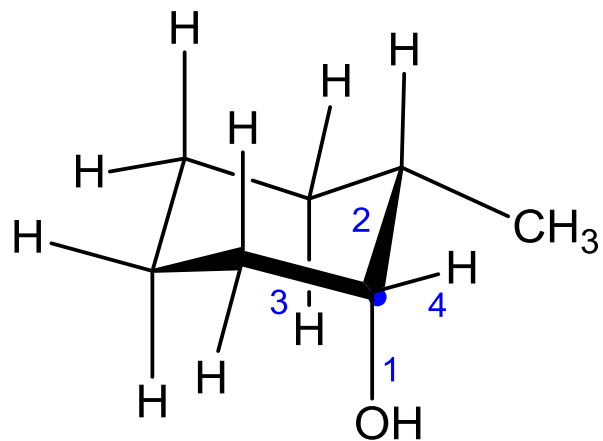

(1R,2R)-2-amino-5-chloro-1-methylcyclopentanol

Stereochemie sloučenin s C_{sp^3}

(S)

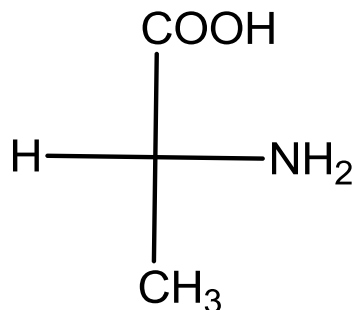

(S)

(1S,2S)-2-methylcyclohexanol

Stereochemie sloučenin s C_{sp^3}

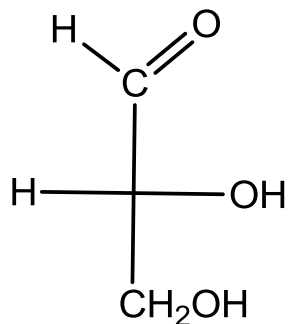
Názvosloví stereochemie sloučenin podle starších uzancí (používané zejména ve starší literatuře a v biologii)

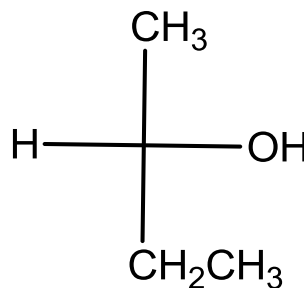
Pokud je sloučenina umístěna ve Fisherově projekčním vzorci podle všech pravidel, tzn. uhlíkový atom v nejvyšším oxidačním stupni nahoře, řetězec na svislici, pak je-li skupina s větší prioritou napravo, jedná se o **D**-isomer, je-li skupina s vyšší prioritou nalevo, jedná se o **L**-isomer.

Látka na obrázku je D-alanin = (*R*)-2-aminopropionová kyselina

Všechny α -aminokyseliny vyskytující se v bílkovinách mají konfiguraci **L**-.

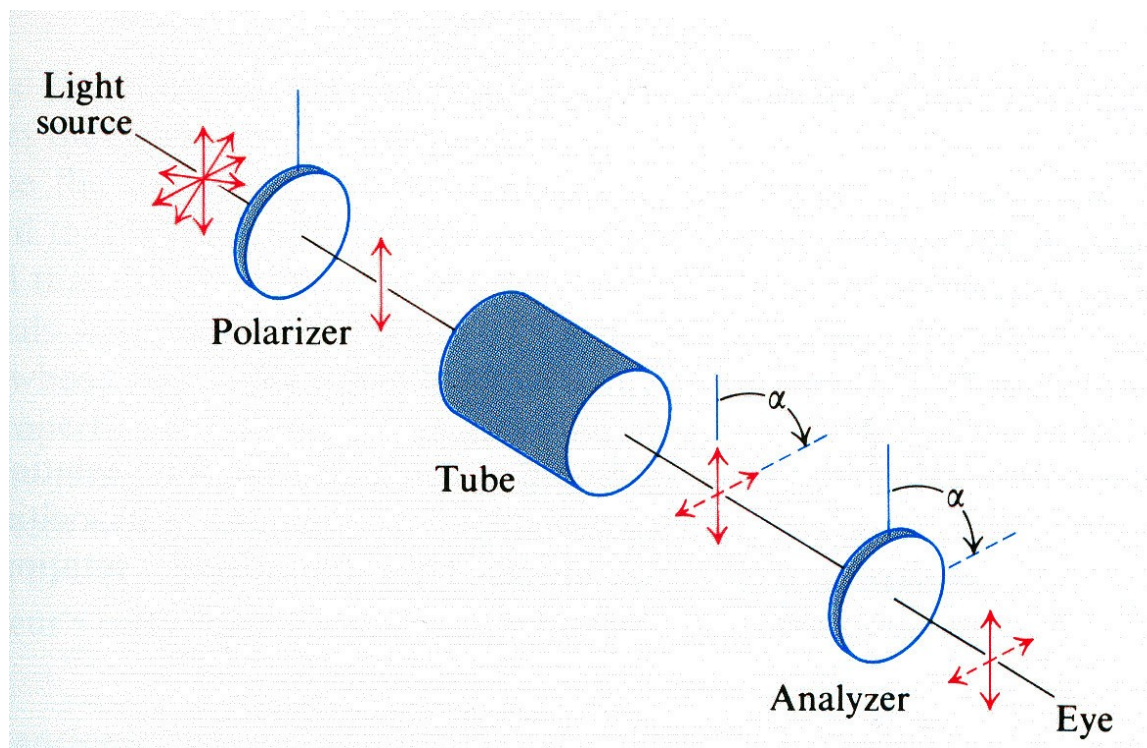
D-glyceraldehyd

D-butan-2-ol

Fyzikální vlastnosti molekul v souvislosti s jejich stereochemií

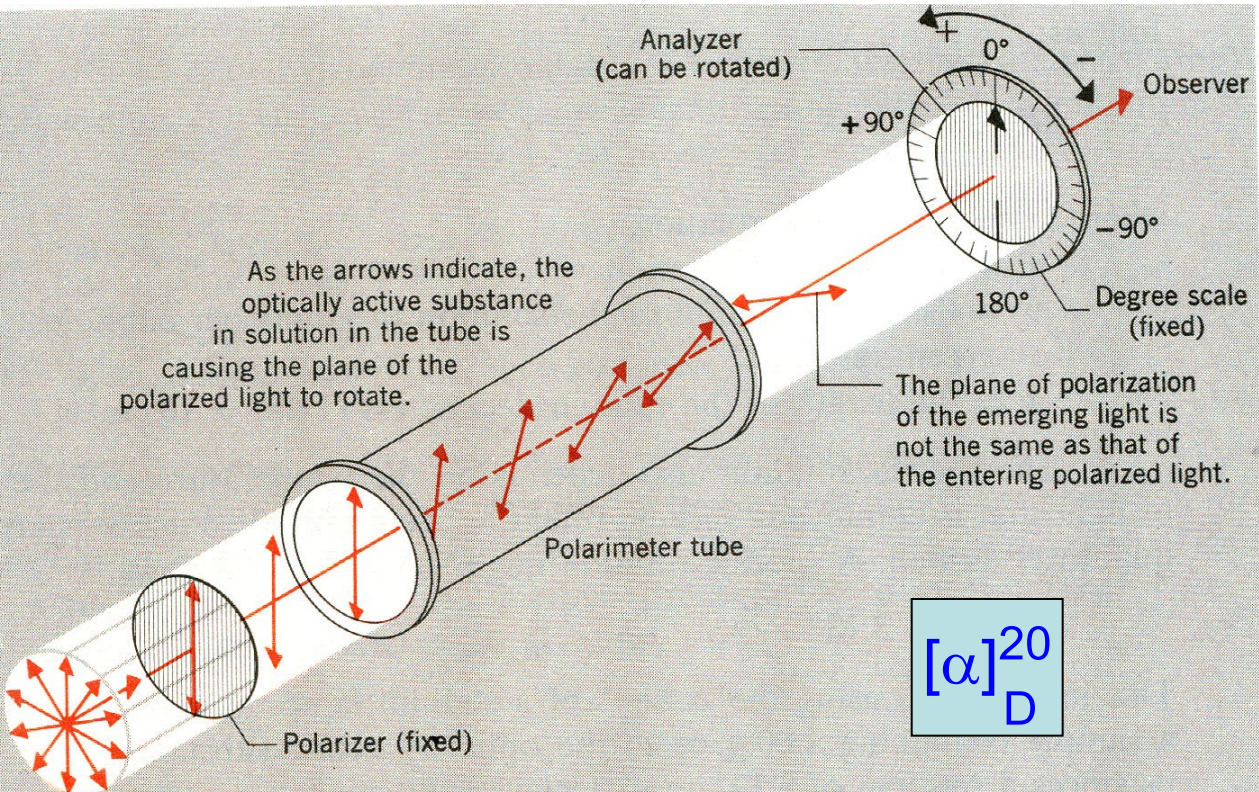
Enantiomery se liší pouze ve smyslu otáčení polarizovaného světla, jiné fyzikální vlastnosti mají stejné, tzn. např. teplotu tání, teplotu varu, spektrální vlastnosti, rozpustnost atp.

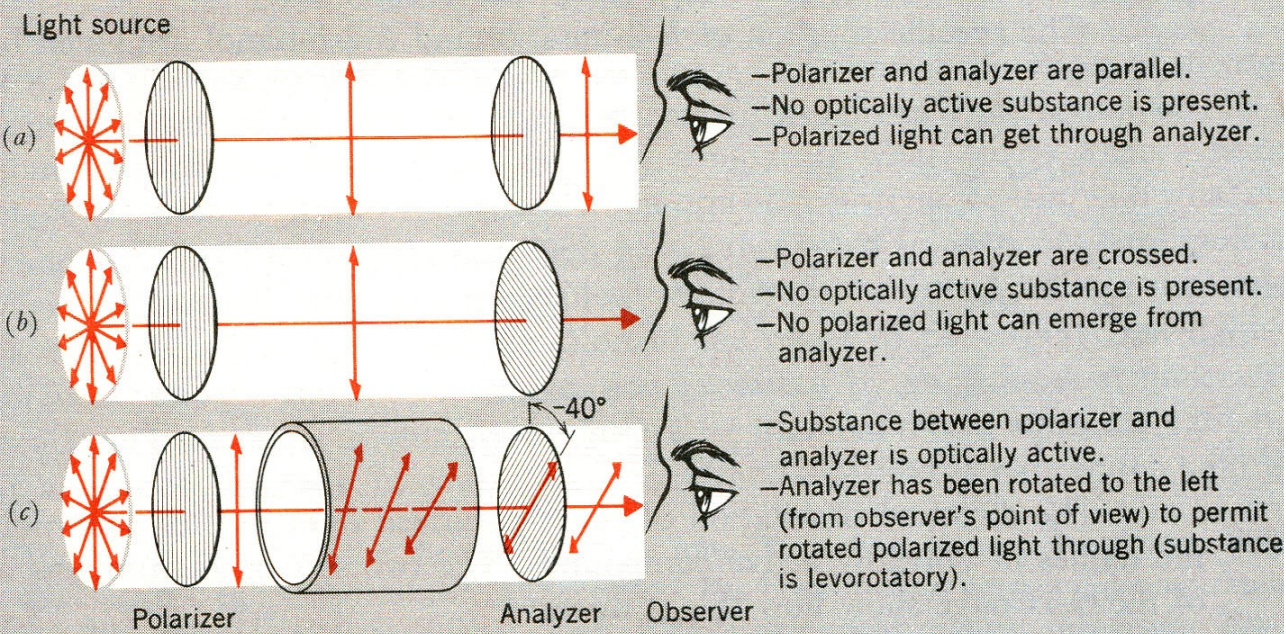

$$[\alpha] = \frac{\alpha}{l \cdot d} = \frac{\alpha \cdot 100}{l \cdot c}$$

- α - naměřená hodnota
- l - délka polarimetrické trubice v dm
- d - koncentrace g/ml
- c - koncentrace g/100 ml
- D = D čára sodíkové výbojky
- $\lambda = 589 \text{ nm}$

$$[\alpha]_D^{20}$$

hodnoty specifické otáčivosti jsou závislé na teplotě a na vlnové délce

enantiomery mají specifickou otáčivost stejné velikosti, ale liší se směrem otáčení

$$[\alpha]_D^{20} = + 13,5^\circ$$

$$[\alpha]_D^{20} = - 13,5^\circ$$

Fyzikální vlastnosti molekul v souvislosti s jejich stereochemií

Směsi enantiomerů:

Racemická směs obsahuje 50% každého z enantiomerů – navenek je opticky neaktivní

Směsi enantiomerů v jiném poměru než 1 : 1 jsou opticky aktivní

Optická čistota udává přebytek jednoho enantiomeru oproti druhému

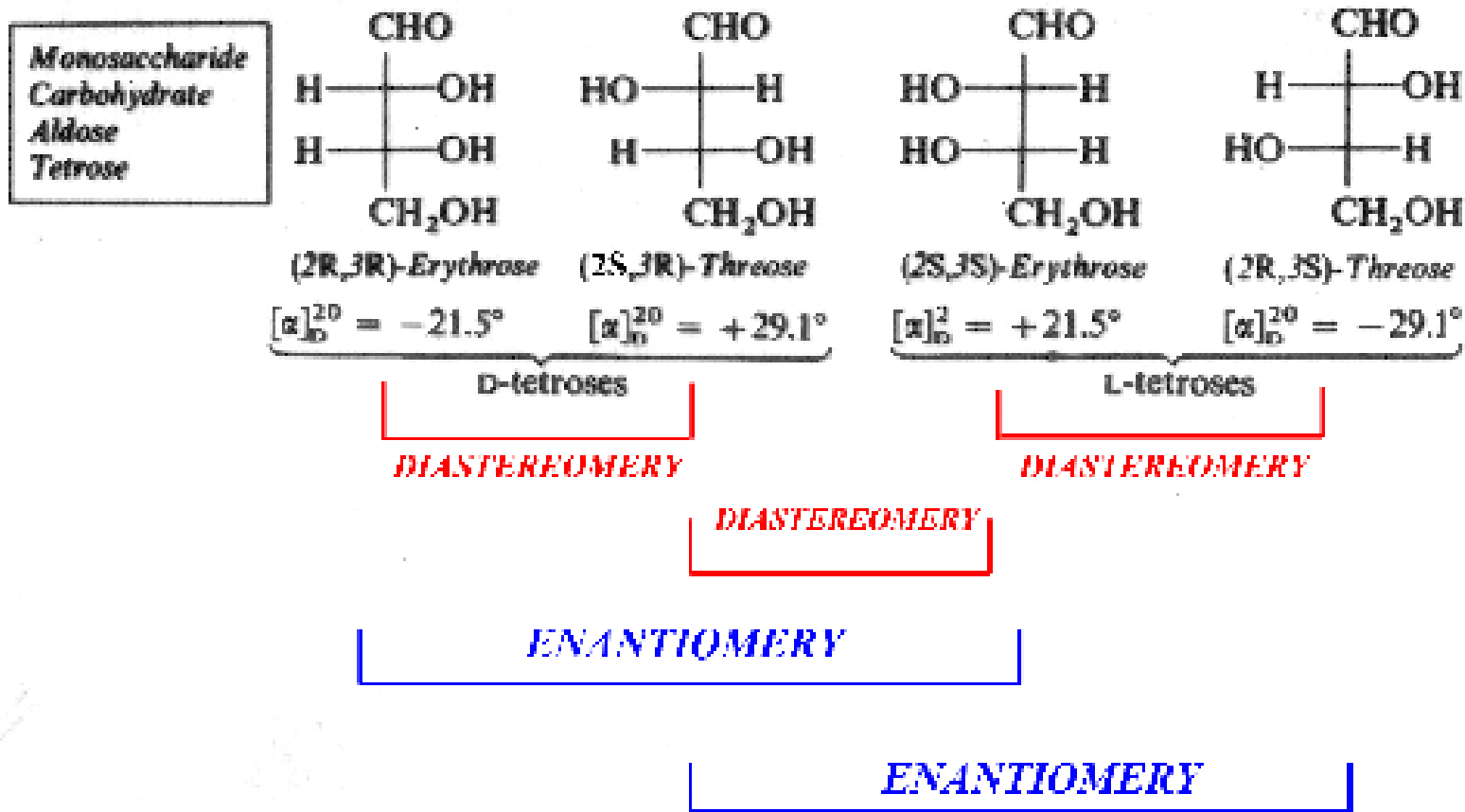
$$\% \text{ optické čistoty} = \frac{\alpha}{[\alpha]_{\text{D}}^{20}} \cdot 100$$

Fyzikální vlastnosti molekul v souvislosti s jejich stereochemií

Stereochemie sloučenin s více stereogenními centry

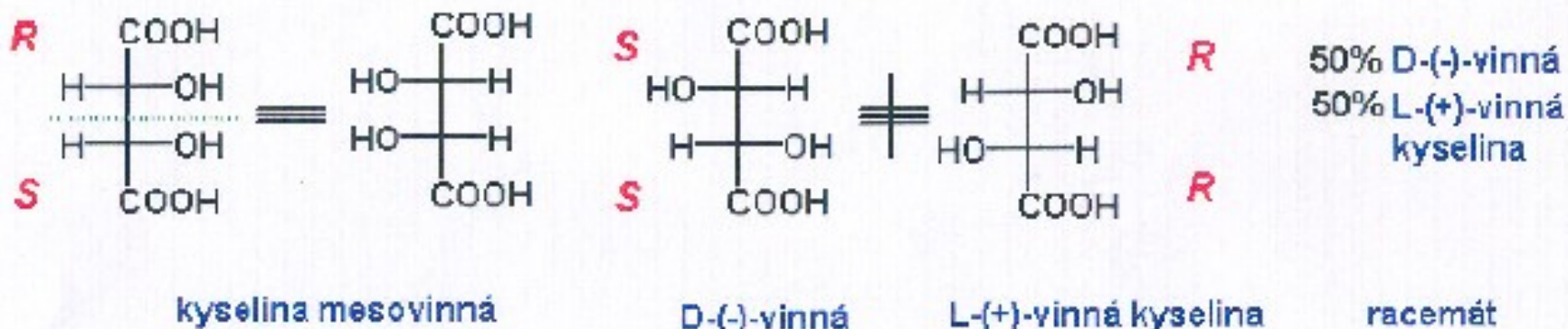
Počet stereoisomerů s počtem n stereogenních center je 2^n

Polovina z nich jsou enantiomery

Fyzikální vlastnosti molekul v souvislosti s jejich stereochemií

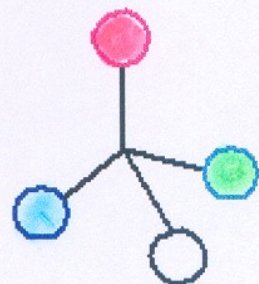
Stereochemie sloučenin se dvěma podobným stereogenními centry
mesosloučeniny

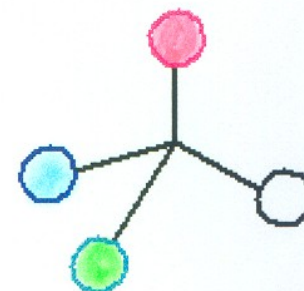
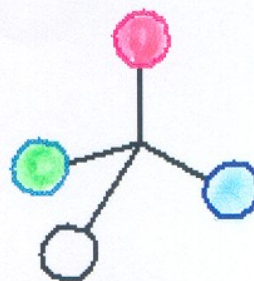
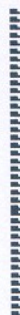
Vlastnosti:

Bod tání:	146 - 148 °C	168 - 170 °C	168 - 170 °C	206 °C
$[\alpha]_D$ (°)	0	-12	+12	0
hustota (g/cm ³)	1,6660	1,7598	1,7598	1,7880
rozpustnost (g/100 ml H ₂ O)	125	139	139	20,6

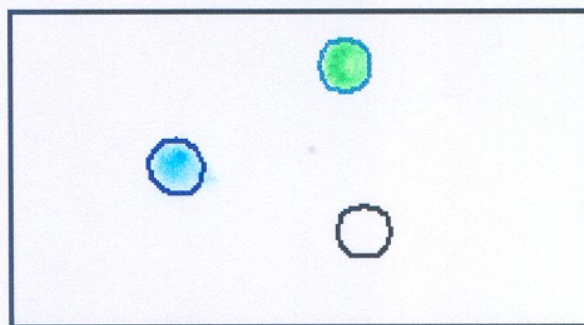
Schématické zobrazení interakce jednotlivých enantiomérů s chirálním substrátem

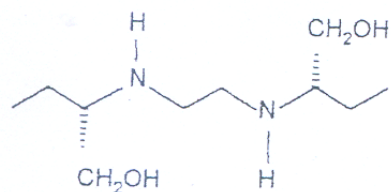
aktivní

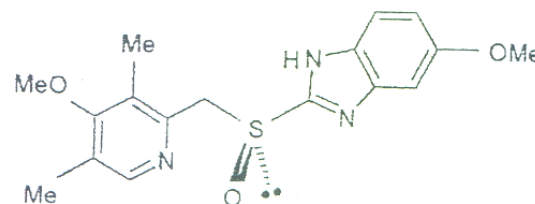
neaktivní

Schématické zobrazení interakce jednotlivých enantiomerů s chirálním substrátem

(*S, S*)-Ethambutol (1)

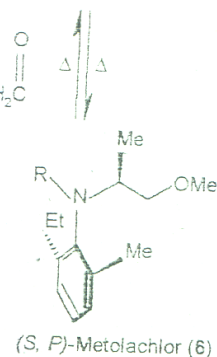
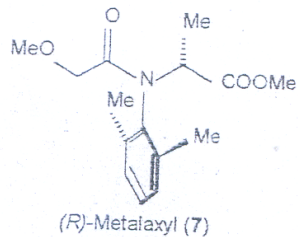
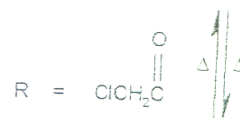
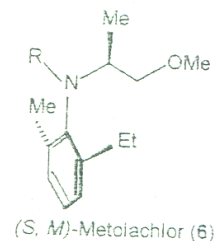
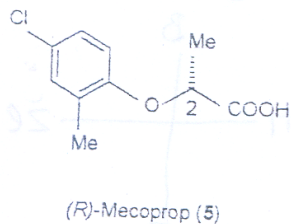

(*S*)-Omeprazole (2)

Drug	Enantiomer I Activity	Enantiomer II Activity	Racemate Activity	Actual application	Case ^a
Ethambutol (1)	(<i>S, S</i>) Antibacterial activity	(<i>R, R</i>) No antibacterial activity	(<i>S, S</i>) + (<i>R, R</i>) No data available	(<i>S, S</i>)	C
Omeprazole (2)	(<i>S</i>). Esomeprazole Reduces HCl concentration in stomach	(<i>R</i>) Less active than (<i>S</i>)	(<i>RS</i>) Less active than (<i>S</i>)	(<i>RS</i>) (<i>S</i>)	A

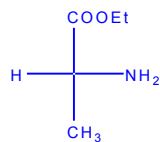
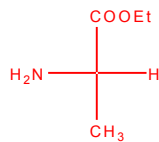
Schématické zobrazení interakce jednotlivých enantiomerů s chirálním substrátem

Pesticide	Enantiomer I Activity	Enantiomer II Activity	Racemate Activity	Actual application	Case ^a
Mecoprop (5)	(R) Herbicide	(S) No herbicide activity	(RS) About half of activity of (R)	(R) (RS)	C
Metolachlor (6) ^b	(S, MP) Herbicide	(R, MP) About half of activity of (S, MP)	Mixture ^c Somewhat lower than activity of (S, MP)	(S, MP) Mixture ^c	A

SCHEMA DĚLENÍ RACEMICKÉ SMĚSI NA JEDNOTLIVÉ ENANTIOMERY

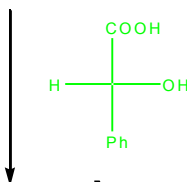
Racemická směs

[nedělitelná směs
enantiomerů]

ethyl - (L) - 2- aminopropionát

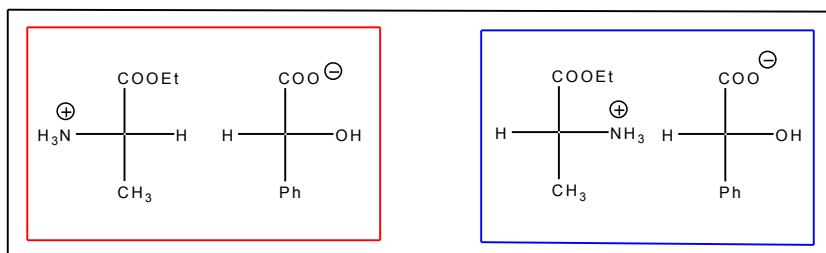
ethyl - (D) - 2- aminopropionát

(D) - (-) - kyselina mandlová

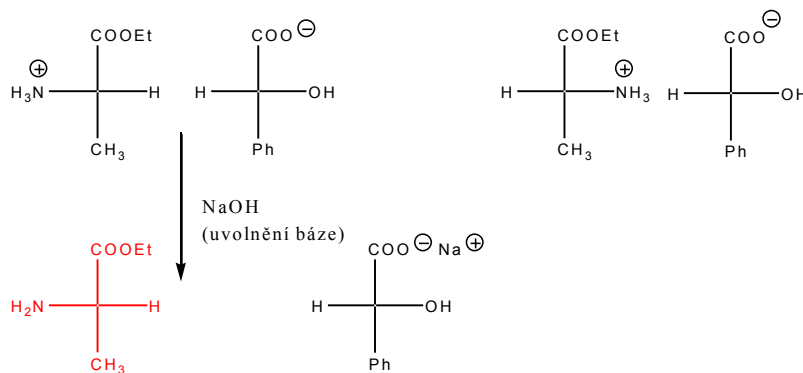
{ získává se z plodů mandlovníku
(hořkých mandlí) extrakcí, kde je
ve formě glykosidu (ten se lehce
štěpí) }

[nastává acidobazická reakce]

směs diastereomerů

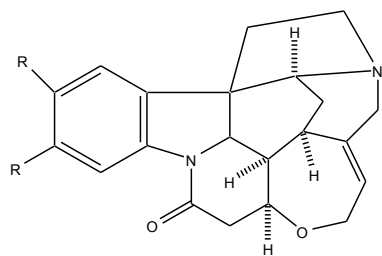
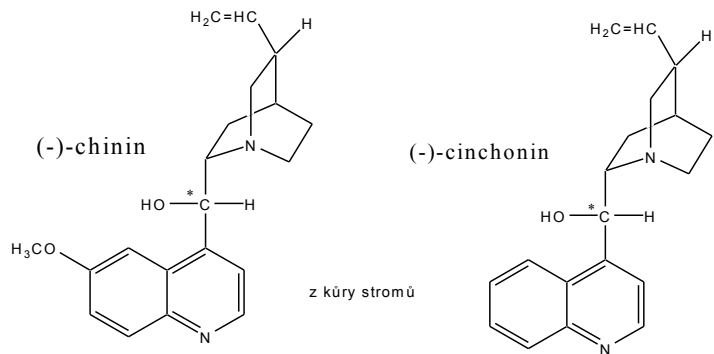
liši se fyzikálními vlastnostmi: jiná teplota tání, rozpustnost atp.

čistý enantiomer

ethyl - (L) - 2- aminopropionát

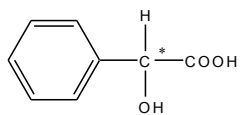
PŘEHLED VHODNÝCH BAZÍ A KYSELIN K DĚLENÍ

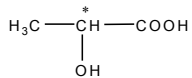
R = H (-)- strychnine

R = OCH₃ (-)-brucin

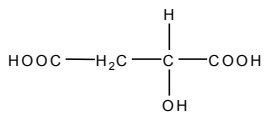
ze semen rostlin *Strychnos nux vomica*
Strychnos ignatii

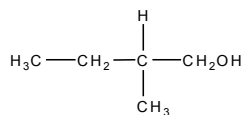
kyselina mandlová

(+)-kyselina mléčná
(-)-kyselina mléčná

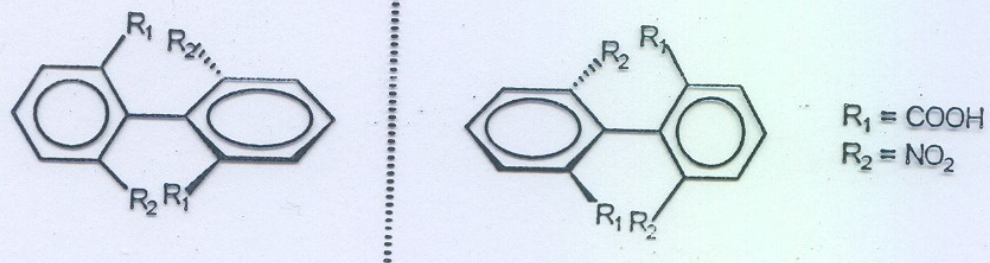
(-)-kyselina jablečná

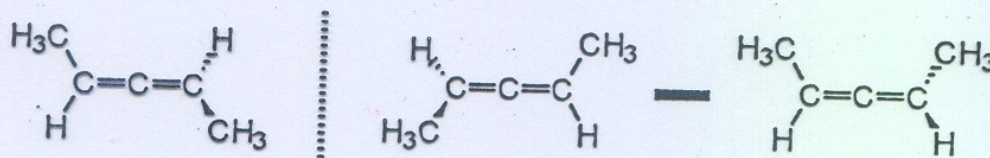
(-)-2-methylbutanol

Jiné zdroje chirality objektů

ATROPOISOMERIE

AXIÁLNÍ CHIRALITA

HELICITA

